

щей средой — проекция, во время конфликта и разрушения — ретрофлексия, во время полного контакта (-final contact) — эгоизм [6].

Патопсихологические механизмы могут быть рассмотрены не только как срывы цикла гештальта или нарушения транзакций между индивидом и средой, но и как нарушения функций «Селф», описанных в психологической модели. **Нарушения «Оно»** проявляются в неспособности осознавать и дифференцировать сигналы собственного тела (например, булимия может возникнуть в результате трактовки любых ощущений в животе, как чувства голода). В основе **нарушений «Личности»** лежат либо неверные представления о себе, либо актуализация неадекватных ситуаций правильных представлений о себе. Любое нарушение функций Оно или Личности отражается на выборах, осуществляемых человеком посредством функции «-Эго», т.е. приводит к временной **потере функции Эго**.

Основным механизмом поддержания нарушений, с точки зрения гештальт-психологии, является самовыполняющееся пророчество — дезадаптивное поведение, обусловленное нарушениями контакта и незакрытыми гештальтами, вызывает соответствующую реакцию окружающих, что, в свою очередь, усугубляет тяжесть нарушений. В результате индивиду становится

все труднее действовать спонтанно, он перестает различать собственные потребности и то, что навязано ему ожиданиями других или прошлым травматическим опытом.

Литература

1. Перлз Ф., Гудмен П. *Теория гештальт-терапии*. - М.: Институт общегуманитарных исследований, 2004. - 379с.
2. Перлз Ф.С. *Внутри и вне полойной вены*. - СПб.: "Петербург-XXI век", 1995. - 448 с.
3. Перлз Ф. *Гештальт подход и свидетель терапии*. - М.: Издательство Института Психотерапии, 2001. - 217 с.
4. Перлз Ф. *Эго, голод и агрессия*. - М.: Смысл, 2000. - 358 с.
5. Польштер И., Польштер М. *Интегрированная гештальт-терапия. Контуры теории и практики*. - М.: Независимая фирма "Класс", 2004. - 272 с.
6. Гингер С., Гингер А. *Гештальт-терапия контакта*. - СПб.: "СпецЛит", 2001. - 287 с.
7. Паттерсон С.Х., Уоткинс С.Э. *Теории психотерапии*. - СПб.: Питер, 2004. - 544 стр.
8. Робин Ж.-М. *Гештальт-терапия*. - М.: Эйдос, 1996. - 64 с.
9. Perls F.S., Hefferline R.F., Goodman P. *Gestalt therapy: Excitement and growth in the human personality*. - New York: Dell, 1951.
10. Перлз Ф. *Практика гештальттерапии*. - М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2001. - 480 с.
11. Resnick R., Parlett M. *Gestalt therapy, principles, prisms, and perspectives* // *British Gestalt Journal*. - 1995, № 4(1). - P.3-13.
12. Рудестам К. *Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика* - М.: Прогресс, 1993. - 386 с.

УДК 615.851+616.89+159.9]:616-07.001

В.В. Чугунов

ОСНОВНІ ПОЗИЦІЇ АУТОДИСЦИПЛІНАРНО - ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ (ІНТРАДИСЦИПЛІНАРНОЇ) КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОТЕРАПІЇ

Харківська медична академія післядипломної освіти МОЗ України

Ключові слова: психотерапія, аутодисциплінарно-ідентифікаційна (інтрадисциплінарна) концепція

Аутодисциплінарно-ідентифікаційну (інтрадисциплінарну) концепцію психотерапії було сформульовано відповідно до методології клініко-дисциплінарно-еволюційного аналізу [1 — 3].

Інтрадисциплінарна концепція медичної науки-дисципліни — утворення зовсім не штучне, оскільки саме в рамках такої концепції декларується принцип, згідно з яким теорія-концепція дисципліни мала бути б вибудована, виходячи з особливостей — в усій їхній різноманітності — даної науки-спеціальності: сфери її клінічної компетенції, допоміжних соцієтальних практик, історії-генеалогії, дискурсивних полів, протокольної мови та концептуального базису, особливостей сполучення діагностичних та корекційно-терапевтичних процедур, схильності до етно-культуральних та інших впливів, форм реалізації тощо.

Виклад основних положень інтрадисциплінарної концепції психотерапії фактично є систематизацією її дефінітивних і денотативно-сутнісних постулатів; до них належать такі.

I. Психотерапія є самостійною медико-орієнтованою (клінічною) дисципліною, зі своєю нативною генеалогією, дисциплінарною історією, сферою патонозологічної компетенції, діагностичним апаратом та колосальним терапевтичним арсеналом.

Коментар: *декларується незалежність психотерапії та називаються її основні атрибутивні ознаки як окремої — і самостійної! — медичної дисципліни.*

II. До сфери дисциплінарної психотерапії належать: розробка й відправлення теорії та практики нативної клініки, психотехнічного арсеналу, теорії [денотата] [здорової / патологічної] психіки, теорії особистості й аутодисциплінарно-ідентифікаційної теорії.

Коментар: *як кожна самодостатня дисципліна, психотерапія здатна формувати основні концептуальні рівні, тобто клініку, що їй належить первісно, методи, методики й психотехніки, денотувати поняття психічної хвороби і здоров'я, створювати власну теорію особистості, виходячи із власних спостережень, а також стежити за розробкою (появою)*

та відтворенням аутодисциплінарно-ідентифікаційних конструктів (останнє означає можливість мета-теоретичної рефлексії).

III. Предмет психотерапії має складнокомпонентну структуру: «нормальна» психотерапевтична феноменологія (насамперед асоційовані з методами-методиками психотерапії саногенні феномени), клінічні психотерапевтичні ефект-синдроми з корелят-механізмами (корелят-патернами) й психотехнічні шляхи їх досягнення (загальна психотерапія), пато-нозологічні форми і взагалі патологія психічної сфери (- і поведінки), що підлягають переважно психотерапевтичному лікуванню й кваліфіковані як специфічний психотерапевтичний діагноз (клінічна психотерапія), вторинні нозо-синдромальні психопатологічні форми за не-психічних захворювань, що потребують психотерапевтичної curaції (психотерапія в клініці), та низка спеціальних і соціальних додатків (спеціальна й соціальна психотерапія).

Коментар: *утверджується структурна організація дисципліни-психотерапії; вона містить традиційні «загальну» й «клінічну» частини, а також характерну й для деяких інших психо(нейро)наук частину «соціальну», проте має й певні специфічні розділи: «психотерапія в клініці» та «спеціальна психотерапія».*

IV. Психотерапія нерозривно пов'язана з [пато]персонологією, психіатрією, психоневрологією і [медичною] психологією, а також із психофізіологією та психофармакологією.

Коментар: *за існуючої дисоціації організаційних форм надання психотерапевтичної допомоги (на тлі відносного одноманіття порядку й інституцій допомоги психіатричної) і, головним чином, невизначеності в організаційно-дисциплінарній curaції не-психічних психопатологічних розладів, найтісніший зв'язок психотерапії з патоперсонологією, психіатрією, [психо]неврологією, клінічною психологією, психофізіологією, а також психофармакологією не тільки очевидний, а й [вимушено] необхідний.*

V. Теорія особистості розглядається з позицій мнестологічної парадигми психотерапії — й, таким чином, носить хроно-мнестичний характер.

Коментар:

1) перебуваюча в часі, особистість є варіативною динамікою мнестичних процесів і визначуваних ними модусів реагування (зовнішніх патернів і внутрішнього переживання);

2) особистість не може бути структурою (чи то ієрархічно, чи топологічно організованою), оскільки є функцією;

3) персональний час справляє неухильно зростаючий ідентифікуючий вплив;

4) для особистості характерне різноманіття видів соматичної пам'яті та [досвіду] пам'яті про усвідомлення.

VI. Діагностика в психотерапії, яка базується, зокрема, на уявленнях про «нормальну» психотерапевтичну феноменологію та клінічні психотерапевтичні

ефект-синдроми, відзначається вираженою специфікою і потребує формулювання спеціального психотерапевтичного діагнозу.

Коментар: *специфічний полідименсійний [психо]діагностичний апарат, який дає змогу побудувати (сформулювати) специфічно психотерапевтичний діагноз, із його логікою-методологією, семіотикою і феноменологією, структурою, сполученістю та прогностикою, — не тільки важлива атрибутивна ознака дисципліни, а й неодмінна умова адекватної і успішної реалізації терапевтичних технологій.*

VII. Клініко-дисциплінарно-еволюційний аналіз психотерапії дає можливість розробити — в рамках її інтрадисциплінарної концепції — специфічний, що базується на клінічній [психо]феноменології, сано(пато)генетичних механізмах і принципах пато-нозологічної конгруентності, метод психотерапії — симультанно-мнестичну психотерапію (психометодологію).

Коментар: *відомо, що психотерапія — як дисципліна — досягла того рівня розвитку, за якого вона здатна до формування свого терапевтичного арсеналу, проте не тільки і не стільки [в напрямі] інтегративних, еkleктичних та комбінаторних тенденцій, практики адаптації-модифікації, а й шляхом розробки принципово нових методів у нерозривному зв'язку з власними клінічною теорією та діагностичною практикою.*

VIII. Психотерапія має стати дискурсивно-гомогенною; використання аргументованого, стилістично-коректного, загальноприйнятого професійного дискурсу є базисною вимогою аутодисциплінарної ідентифікації, умовою нормального функціонування й розвитку протокольної мови, клінічної результативності й терапевтичної ефективності дисципліни-спеціальності в цілому.

Коментар: *одна з базових проблем сучасної психотерапії — дискурсивне різноголосся; воно настільки виражене, що представники різних психотерапевтичних парадигм просто не розуміють один одного. Але справа в тому, що немає і не може бути якихось нових, утворених психотехнік, — у всякому разі, з тих, які можуть отримати валідне наукове обґрунтування. Все вже давно проявлене в картині світу. Подолання цієї зростаючої тенденції до стилістичної поліфонії — один із першочергових кроків на шляху до аутодисциплінарної ідентифікації психотерапії.*

IX. Наукові дослідження в галузі психотерапії, все одно як і відправлення її клінічної, а також соціальної, практик, мають проводитися з урахуванням особливостей психоічного дискурсу, в просторі якого розташована психотерапія.

Коментар: *визначено необхідність обліку дискурсивно-генеалогічних елементів для виявлення не [цілком] відповідних специфіці психотерапії дискурсивних стилів — з метою подальшої їх елімінації, що сприятиме очищенню й підвищенню однорідності, навіть своєрідній ергономічності, тезаурусу та протокольної мови психотерапії.*

Х. Психотерапія облігатно незалежна ідеологічно, так само як і позаконфесійна. У разі інтеграції в психотерапію фрагментів певних духовних традицій та практик їх слід сано(пато)генетично обґрунтовувати і клінічно люструвати від всіляких релігійних чи езотеричних рис, із відповідною семантичною, антуражною та перцептивною транскрипцією.

Коментар: *мається на увазі імперативна заборона будь-яких конфесійних потуг, оскільки вони становлять один з найважливіших шляхів появи психічних епідемій та патологічних сект; психотерапія ідеологічно і віросповідально інтактна.*

ХІ. Психотерапія захищає права на клініко-медичне використання розроблених методик, і особливо психотехнік, обмежуючи їхнє розповсюдження та інформацію про них.

Коментар: *мається на увазі необхідність припинення згубного процесу безконтрольного відщеплення психотехнік, насамперед володіючих пороговим рівнем сугестуючої здатності, але також — маючих високий індекс гедонізму.*

Література

1. Чугунов В. В. Клиника и дисциплинарная история психотерапии / В. В. Чугунов. — К.: Здоров'я; Х.: Око — Наука, 2002. — 768 с.
2. Чугунов В. В. Теоретичне, клініко-діагностичне, медико-психологічне, психотехнічне та психопатологічне обґрунтування й оцінка психотерапії психогенно-обумовлених розладів / В. В. Чугунов: Автореф. дис. ... д-ра мед. наук: 19.00.04. — Х.: Харк. медична академія післядипломної освіти, 2007. — 40 с.
3. Чугунов В. В. Клиника и дисциплинарная история психотерапии / В. В. Чугунов. — 2-е изд., стереотип. — К.: Здоров'я; Х.: Око — Наука, 2008. — 768 с.

ОСНОВНЫЕ ПОЗИЦИИ АУТОДИСЦИПЛИНАРНО-ИДЕНТИФИКАЦИОННОЙ (ИНТРАДИСЦИПЛИНАРНОЙ) КОНЦЕПЦИИ ПСИХОТЕРАПИИ

В.В. Чугунов

В статье изложены основные позиции разработанной автором аутодисциплинарно-идентификационной — интрадисциплинарной — концепции психотерапии

Ключевые слова: психотерапия, аутодисциплинарно-идентификационная (интрадисциплинарная) концепция

MAIN ITEMS OF THE AUTODISCIPLINARY-IDENTIFICATION (INTRA-DISCIPLINARY) CONCEPT OF PSYCHOTHERAPY

V. V. Chugunov

In the article the main provisions of the autodisciplinary-identification — intradisciplinary — concept of psychotherapy were set forth

Keywords: psychotherapy, autodisciplinary-identification (intradisciplinary) concept

УДК 616.89

Е.Г. Никифорова, М.П. Боро

ОБОСНОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННЫХ И КЛИНИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В СИСТЕМЕ МЕДИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ШАХТЕРОВ, ПОСТРАДАВШИХ ПРИ ТЕХНОГЕННЫХ АВАРИЯХ НА УГОЛЬНЫХ ШАХТАХ

Областная клиническая психоневрологическая больница – медико-психологический центр, г. Донецк

Ключевые слова: медико-психологическая реабилитация; шахтеры, пострадавшие при техногенных авариях; психотерапевтические бригады быстрого реагирования

Наиболее сложными и опасными из техногенных аварий являются катастрофы на угольных шахтах, вызванные взрывом метана и угольной пыли. В результате таких катастроф часто возникают подземные пожары, происходят обрушения горных пород, завалы в горных выработках, отмечаются массовые отравления производственного персонала и другие не менее тяжелые последствия. Как свидетельствует статистика, техногенные аварии такого характера чаще всего встречаются в тех горных выработках, которые расположены на большой глубине (свыше 150 м) среди угольных пластов, загазованных метаном.

В современной Украине такие шахты сосредоточены главным образом в Донецком угольном бассейне. Предсказать взрыв метана или угольной пыли не всегда возможно, поэтому опасность периодического пов-

торения названных катастроф очень высока. Сложные горно-геологические и санитарно-гигиенические условия донецких угольных шахт характеризуются наличием таких вредных и опасных для здоровья факторов, как большая глубина горных выработок, высокая температура, высокая опасность самовозгорания. Все это приводит к увеличению количества техногенных аварий на угледобывающих предприятиях, а соответственно и увеличению числа пострадавших шахтеров. В ходе техногенных аварий организм шахтеров подвергается воздействию ряд негативных факторов, доминирующими из которых являются токсическое поражение продуктами горения и гипоксия, черепно-мозговые травмы, однако роль психоэмоционального стресса в патогенезе формирования отдаленных последствий интоксикаций также нельзя недооценивать.